

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך מג, תשנ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

■ ■ ■ מתשובות המזכירות המדעית ■ ■ ■

על זקנה ושיבה

רבים השואלים כיצד יש לכנות אנשים "בגיל מתקדם". האם אין טעם לפגם במלה זקן, ובמלים קשיש וישיש? וכיצד ייקרא מוסד לאנשים מבוגרים? להלן שתיים מתשובות המזכירות המדעית בשאלה זו, הראשונה לשואלת יחידה והשנייה לגוף ציבורי.

תשובות

המלים **ישישים** ו**קשישים** מציינות גיל שאדם מבקש להמתיקו, ושימושן משתנה. כשהייתי צעירה היו בעולמנו רק זקנים וישישים, והישיש נחשב זקן מן הזקן. אבל גם הזקן לא ערב לאוזנם של הזקנים והמירו אותו במלה הארמית **קשיש**. עכשיו גם **הקשיש** אינו ערב לאוזן, ולעתים אנו שומעים איך הקשיש הופך ל**מבוגר**.

קיצורו של דבר אין מנוס מן הזקנה, וכל מלה שתדבק בה משמעות הגיל המופלג – ירצה אדם להמירה, שהרי אין אדם רואה עצמו זקן, זקן הוא לעולם מי שזקן ממנו. ויהי רצון שנזקין בבריאות טובה כאיחוליך במכתב.
ש"ב

*

במכתבכם אלינו ביקשתם תחליפים ל**קשיש**, שבא כתחליף ל**זקן** וכתחליף ל**ישיש**. העדפתם את המקובל באנגלית וביפנית, לשונות העוקפות כביכול את הקושי. אך ודאי לא נעלם מכם שבאוזני הדוברים אנגלית, למשל, Senior Citizens Home משמעו "מושב זקנים" בדיוק, ולא תועיל ההתחמקות. אין האנגלי חושב כאן על "בית אזרחים בכירים".

תופעה ידועה היא בלשונות שמלים וביטויים הבאים לעקוף קושי בהתייחסות לתופעות טובים לזמן קצר בלבד. ראו מה קרה לשמש < שָׁרֵת, עובד תחזוקה; מְתַאֲבָד < מֵת בנסיבות טראגיות; סרטן < מחלה קשה, מחלה ממארת; מֵת < נפטר, הלך לעולמו; מחראה < בית כסא, בית שימוש, בית הכבוד, שירותים, נוחיות, ועוד ועוד.

אנו יכולים להמליץ על שמות רבים לבחירתכם: אזרח בכיר, שָׁב, מְלֵא ימים, שָׁבַע ימים, גדול בשנים, גיל הסתיו, גיל הזהב, ועוד ועוד. כל מה שתבחרו לכם מאלה יתבלה במשך השימוש ותצטרכו להחליפו שוב ושוב. יי"ן

המזכירה השנייה והנשיאה

שאלה

שנים רבות אני עובדת במשרד החוץ, ולאחרונה נתמנתי לתפקיד "מזכיר שני" באחת מן השגרירויות. אולם בד בבד עם השמחה על התפקיד החשוב גיליתי שאני נופלת למשבר זיהות: כיצד עלי להציג את תפקידי? האם אני "מזכיר שני" או "מזכירה שנייה"? אנא עזרו לי לפתור את הבעיה.

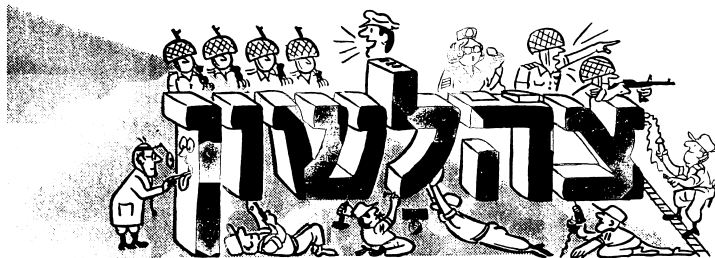
תשובה

אני שמחה לשחרר אותך ממשבר הזיהות. לעולם תהיי גברת, ולפיכך תארייך כולם יהיו בלשון נקבה. במקצועך את דיפלומטית ודרגתך מזכירה שנייה, ויהי רצון שתתקדמי עוד ותהיי יועצת, צירה וגם שגרירה. בעניין זה תלכי בעקבות המלכה, הנסיכה, חברת הכנסת, שרת העבודה ושרת החוץ (כך כונתה גולדה מאיר ז"ל, כששימשה בתפקידים אלו), וכשתיבחר אישה לנשיאות היא תהיה נשיאה. השם ראש הממשלה אינו עניין לכאן, לפי שהשם ראש אינו מין ביולוגי שיש ממנו זכר ונקבה. וכן אתה אומר במקרה ההפוך: יד ימינו של השר, מר יצחקי וכו' התפקיד עצמו בלא קשר לאדם נזכר בלשון זכר, דוגמת תלמיד ומוֹרֶה. אבל כשמדובר באדם מסוים, ואדם זה נקבה הוא, הוא מכונה, כמובן, בלשון נקבה. למשל: לתלמידה רוחמה כרטיס תלמיד. מלכת בריטניה שוכנת בארמון המלך. תפקיד יושב־ראש הכנסת נמסר לגב' אלמוזלינו, ומשנבחרה לתפקיד זה הריהי יושבת־ראש הכנסת; והנשיאה שתיבחר – תשכון בבית הנשיא.

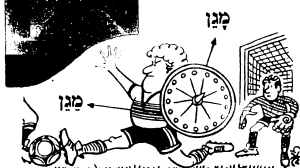
ש"ב

מסכ"ל-אגה"ב
מח' תור"ל ומפקדות
ענף פרסומים ומינוח
סיון - תמוז התשנ"א

42

לשון תקינה - בגוף בריא (המשך)

האדם, שתפקידו להגן ולהדוף התקפה. במשחק כדורידגל יש שני מגינים - מגן ומגן שמאלי; ואילו מגן - הוא מכשיר להגנה, כגון: מגדרות, מגדרות, מגיני-שוקיים, מגיני-כרכיים.

BACK: FULLBACK

מגן

יריעה מתוחה בתוך מסגרת, המשמשת לתרגילי קפיצה. קפצת קטנה - מכונה קפצית (MINI-TRAMP).

TRAMPOLINE

הסתובבות השחקן, כשרגלו האחת קבועה על הקרקע ומשמשת לו נקודת ציר.

קפצת

כבסול

חלק היד שמן המרפק ועד לשורש כף היד.

חלק הרגל שמן הברך ומעלה.

חלק הרגל שמן הברך ועד לקרסול.

העצם הבולטת ברגל במקום חיבור פיסת הרגל אל השוק.

אמה

יד

שוק

קרסול

גם בצה"ל שוקדים על הפצת הלשון ותקנתה. ענף פרסומים ומינוח מפרסם את דפי צהלשון, ובהם מונחים וכללי לשון המלווים איורים נאים. אנו מודים על שניתנה לנו הרשות לפרסם את אחד הדפים.